

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА ПРЊАВОР
НАЧЕЛНИК ОПШТИНЕ**

Карађорђева бр. 2, Прњавор, тел/факс: +387 51 663 740
e-mail: opstina@prnjavor.ba, www.prnjavor.ba

**И Н Ф О Р М А Ц И Ј А
О ДЕМОГРАФСКИМ ПРОМЈЕНАМА И МИГРАЦИЈАМА СТАНОВНИШТВА
У ОПШТИНИ ПРЊАВОР**

**Предлагач: Начелник општине
Обрађивач: Одјелјење за локални економски
развој и друштвене дјелатности**

Прњавор, октобар 2018. године

САДРЖАЈ

У В О Д	3
1. Број становника и домаћинстава	3
2. Густина насељености и просторни распоред становништва	5
3. Природно кретање становништва	6
4. Миграције.....	6
5. Структуре становништва.....	7
5.1. Полно-старосна структура	7
5.2. Национална структура	8
5.3. Образовна структура.....	8
5.4. Општа економска структура становништва	8
6. Кретање школске популације на подручју општине Прњавор.....	8
7. Закључак	10

УВОД

Програмом рада Скупштине општине Прњавор за 2018. годину („Службени гласник општине Прњавор“, број 32/17) предвиђено је разматрање Информације о демографским промјенама и миграцијама становништва у општини Прњавор.

Имајући у виду да јестановништвоједан од најважнијих ресурса и фактора друштвено-економског развоја, сагледавање и анализа демографске проблематике треба да чини основну подлогу за све врсте планирања (друштвеног, економског, политичког, социјалног). У складу с тим, сачињен је овај документ са циљем да одборницима Скупштине општине Прњавор пружи основне информације о демографији општине Прњавор.

Извор података за ову информацију су резултати Пописа из 2013. године, те подаци Републичког завода за статистику о процјенама броја становника за период 2014-2017. године, као и подаци о природном и механичком кретању становништва закључно са 2017. годином. Ради приказивања што реалније слике о демографској ситуацији, поједини показатељи су приказани упоредо са подацима Пописа из 1991. године.

1. Број становника и домаћинстава

Према административно-територијалној подјели општину Прњавор чине 64 насељена мјеста груписана у 34 мјесне заједнице. По попису становништва који је спроведен 2013. године, општина Прњавор има укупно 34.357 становника, што чини око 3% становништва Републике Српске. У односу на Попис из 1991. године, општина Прњавор има 12.698 становника мање, односно становништво је смањено за око 27%. Смањење броја становника се наставља и у постпописном периоду на шта указују званичне процјене броја становника Завода за статистику Републике Српске.

Табела 1. Број становника општине Прњавор 2013-2017. година

Година	Број становника	Напомена
2013.	34.357	Попис 2013. год.
2014.	34.207	Процјена РС
2015.	33.981	Процјена РС
2016.	33.754	Процјена РС
2017.	33.531	Процјена РС

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, Бања Лука

На смањење броја становника утицале су негативне компоненте демографског развоја као што су низак фертилитет, повећање смртности, демографско старење, изражене миграције становништва и др.

У доњој табели дат је упоредни приказ броја становника по насељеним мјестима по попису из 1991. и 2013. године.

Табела 2. Упоредни преглед броја становника по насељеним мјестима (1991.-2013. година)

Редни број	Насељено мјесто	Број становника 1991. године	Број становника 2013. године
1.	Бабановци	398	188
2.	Брезик	304	125
3.	Велика Илова	1.041	699
4.	Вршани	722	372
5.	Гајеви	191	148
6.	Гаљиповци	400	186
7.	Горња Илова	1.391	754
8.	Горња Мравица	782	578
9.	Горњи Вијачани	1.074	621
10.	Горњи Гаљиповци	339	250
11.	Горњи Палачковци	1.235	821
12.	Горњи Смртићи	1.443	1.084
13.	Горњи Штрпци	1.356	1.157
14.	Грабик Илова	839	530
15.	Гусак	237	179
16.	Долине	193	167
17.	Доња Илова	817	511
18.	Доња Мравица	448	386
19.	Доњи Вијачани	1.700	1.195
20.	Доњи Гаљиповци	426	433
21.	Доњи Палачковци	568	359
22.	Доњи Смртићи	672	452
23.	Доњи Штрпци	1.516	1.061
24.	Дренова	864	446
25.	Јадовица	93	63
26.	Јасик	227	282
27.	Караћ	96	111
28.	Кокори	606	358
29.	Коњуховци	1.455	1.029
30.	Кремна	1.155	847
31.	Кулаши	1.234	477
32.	Лишња	1.847	891
33.	Лужани	179	209
34.	Мафино Брдо	170	231
35.	Мравица	548	288
36.	Мрачај	219	135
37.	Мујинци	260	181
38.	Насеобина Бабановци	506	673
39.	Насеобина Лишња	477	277
40.	Насеобина Хрваћани	140	73
41.	Ново Село	168	88
42.	Околица	529	824
43.	Орашје	363	169
44.	Отпочиваљка	229	124
45.	Парамије	289	175

46.	Печенег Илова	1.287	841
47.	Поповићи	951	548
48.	Поточани	597	842
49.	Прњавор	8.104	7.651
50.	Просјек	476	302
51.	Пураћи	426	269
52.	Ралутинац	94	48
53.	Ратковац	349	598
54.	Скакавци	365	227
55.	Срповци	305	161
56.	Хрваћани	670	405
57.	Црквена	721	468
58.	Чивчије	374	228
59.	Чорле	632	395
60.	Шаринци	862	510
61.	Шерег Илова	449	306
62.	Шибовска	249	232
63.	Штивор	402	119
УКУПНО		47.055	34.357

Извор: Попис становништва у БиХ 1991. године и Попис становништва, домаћинства и станова у БиХ 2013. године, Завод за статистику РС

Из претходне табеле видљиво је да је већина насеља у међупописном периоду забиљежила пад броја становника. Од 63 насељена мјеста у општини Прњавор, чак 54 има депопулциони карактер што је око 85% општинског простора. Пораст броја становника забиљежен је у свега девет насељених мјеста. Ријеч је о насељеним мјестима у приградском подручју и насељима смјештеним уз најзначајније путне правце. Једна од карактеристика насеља са позитивном међупописном промјеном је и та да се у већини тих насеља населио одређен број избјеглог и расељеног становништва, што упућује на закључак да је на пораст становништва утицала миграциона компонента. Број насеља са више од 1.000 становника смањен је са 14 колико их је било 1991. године на свега 6 у 2013. години (укључујући и градско насеље Прњавор). Удио малих и патуљастих насеља је са 49% 1991. године порастао на 65% 2013. године.

Кретање броја домаћинства прати кретање броја становника. Укупан број домаћинства 2013. године је 12.166 а просјечан број чланова по једном домаћинству је 2,82. У односу на 1991. годину, број домаћинства је смањен за око 5%. Удио самачких у укупном броју домаћинства јерелативно висок и износи око 24%, односно, свако четврто домаћинство на подручју општине Прњавор је самачко домаћинство. Посматрано по насељеним мјестима, највећи удио самачких у укупном броју домаћинства има Орашје (45%), затим Просјек (34%) и Парамје (32%).

2. Густина насељености и просторни распоред становништва

Паралелно са промјенама кретања броја становника настају и промјене у просторном размјештају и густини насељености становништва. Општина Прњавор обухвата површину од 630 km² а просјечна густина насељености је око 54 st/km², међутим, становништво је прилично неравномјерно распоређено. На површини од 6,28 km² колико

обухвата градско насеље Прњавор, живи 7.651 становник, што чини 22% становништва Општине. Ови подаци упућују на закључак да је градско насеље Прњавор најгушће насељен простор Општине сапросјеком од око 1.200 st/km². Насупрот томе, остала насељена мјеста, са 26.706 становника или око 77% од укупног броја становника у Општини имају просјек од око 42 становника по km².

3. Природно кретање становништва

Анализа основних компоненти природног кретања становништва општине Прњавор указује на озбиљне проблеме у демографском развоју. Ниво наталитета је изузетно низак, а према подацима Завода за статистику из године у годину број рођених се смањује, док је, с друге стране евидентан пораст стопе морталитета. Разлози оваквог стања су у уској вези са неповољном старосном структуром и све израженијим процесом старења становништва општине. У 2016. години стопа наталитета у општини Прњавор износи 7,9‰, што је приближно једнако стопи наталитета у цијелој Републици Српској која износи 7,8‰, док стопа морталитета износи 13,00‰ и виша је за 1,62‰ у односу на републичку стопу. Поред стопе наталитета, веома значај показатељ је општа стопа фертилитета која представља однос броја рођених на 1000 жена у фертилном периоду (15-49 година старости). Општа стопа фертилитета у општини Прњавор у 2013. години је износила 41,61‰, а сума укупног фертилитета 1,54. За просто обнављање становништва неопходно је 2,1 дијете.

Још од 2003. године број умрлих је већи од броја рођених и тај негативни однос јеконстантно присутан. Према подацима републичког Завода за статистику у 2015. години¹ умрло је 513 лица, што је за 223 више него што се родило беба, односно стопа природног прираштаја је износила -6,6‰, што је до сада најнижа регистрована стопа. У 2017. години та разлика је нешто блажа (умрло 455 лица, рођено 296 дјете).

Табела 3. Природно кретање становништва општине Прњавор у периоду 2013-2017. година

Година	Рођени	Умрли	Природни прираштај	Стопа на 1000 становника		
				Рођени	Умрли	Пр. прираштај
2013.	311	480	-172	9,1	14,0	-4,8
2014.	283	440	-159	8,3	12,9	-4,6
2015.	290	513	-223	8,5	15,1	-6,6
2016.	269	439	-171	7,9	13,0	-5,1
2017.	296	455	-159	8,8	13,6	-4,8

Извор: Билтен демографске статистике број 20 и Билтен - демографска статистика 2018. Завод за статистику РС

4. Миграције

На укупно кретање становништва општине Прњавор значајно утичу миграције становништва. Обзиром на недостатак података о вањским миграцијама о којима не постоји евиденција, у даљем тексту биће обрађене унутрашње миграције (кретање унутар граница Босне и Херцеговине).

¹Билтен демографске статистике бр. 20

Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српскеа који се односе наунутрашње миграције општине Прњавор, миграциони салдо је уназад неколико година негативан, са изузетком 2013. године када је био занемариво позитиван.

Табела 4. Преглед унутрашњих миграција општине Прњавор за период 2012-2017. година

Година	Досељени у општину	Одсељени из општине	Миграциони салдо
2012.	185	209	-24
2013.	194	192	2
2014.	155	209	-54
2015.	175	188	-13
2016.	153	203	-50
2017.	128	193	-65

Извор: Билтен демографске статистике број 20 и Билтен - демографска статистика 2018. Завод за статистику РС

У периоду од 2012. до 2017. године у општину Прњавор се доселило 990 становника, што је у просјеку 165 становника годишње. Највише досељених је било 2013. године, када је и миграциони салдо био позитиван. У анализираном периоду из општине се одселило 1.194 становника, што је у просјеку око 200 становника годишње.

5. Структуре становништва

5.1. Полно-старосна структура

Полно-старосна структура становништва служи као основ за сва друга демографска истраживања, у уској је вези са репродуктивном и радном способношћу становништва, стога је њена анализа од великог значаја.

У 2013. години у општини Прњавор однос мушког и женског становништва је 48,5% напрема 51,5%, дакле женско становништво је нешто бројније. Број жена у фертилном периоду (15-49 година) је 7.402, што чини 41,8 % женског становништва.

Графикон 1. Однос броја мушког и женског становништва општине Прњавор

Извор: Попис становништва, домаћинстава и станова у БиХ 2013. године, Завод за статистику РС

Старосна структура становништва је недовољна, на шта указује податак да је највећи дио становништва општине Прњавор 2013. године припадао средњем животном добу, а

значајан дио становништва се налазио у старијим старосним групама. Просјечна старост становништва је 42,3 године и већа је од просјека на нивоу Републике који износи 41,7 година. Сматра се да процес старења почиње кад просјечна старост становништва износи 30 година. Обзиром да је удио становништва у категорији од 0-19 година мањи од 30% а удио становништва у категорији 65 и више година око 20% може се закључити да овај простор карактерише дубока демографска старост.

5.2. Национална структура

Иако на простору општине Прњавор није било директних ратних дешавања, ратна дешавања су у одређеној мјери утицала на промјене у националној структури становништва општине Прњавор кроз присилне миграције.

Према Попису из 2013. године, већинско становништво у општини Прњавор је, као и 1991. године српске националности, при чему се удио Срба повећао са 71,21% на 85,80%, Бошњацичине 8,00% становништва, док су 1991. године чинили 15,18%. Процент Хрвата је 1,23%, а у 1991. години је износио 3,65%. Припадници осталих народа (Украјинци, Италијани, Роми, Чеси, Пољаци, Црногорци и др.) чине 4,22%. Процент оних који се нису изјаснили и непознато чини мање од 1%.

5.3. Образовна структура

У групи становништва старог 15 и више година према највишој завршеној школи, највише је особа завршеном средњом школом то је 12.669 и 112 са специјализацијом после средњешколе, затим завршеном основном школом 7.504, док је 670 са вишом школом или првим степеном факултета, 1.336 са факултетским нивоом образовања, 2.654 становника без икаквог образовања, а 4.458 са непотпуним основном образовањем. Процент неписмености становништва општине Прњавор је 4,51%. Међу мушким становништвом старијим од 10 година неписмено је 1,35%, док је међу женским становништвом тај проценат знатно већи и износи 7,46%.

5.4. Општа економска структура становништва

Према попису становништва из 2013. године у општини Прњавор било је 29.403 или 85,58% радно способног становништва (15-64 године). Економски је активно 12.328 или 35,80% становништва, од тога 10.135 запослених и 2.193 незапослених, па је општа стопа активности износила 29,50%.

Међу економски неактивним становништвом најбројнија су лица која обављају кућне послове (5.851), затим пензионери (5.585). На економску структуру становништва, поред осталог, значајно утиче старосна структура становништва. Стареење становништва општине Прњавор узрок је стварању неповољних односа између активног и издржаваног становништва, јер се дугорочним одвијањем овог процеса може очекивати мањак радне снаге.

6. Кретање школске популације на подручју општине Прњавор

Пад наталитета, низак природни прираштај, изражене миграције становништва и уопште неповољна демографска ситуација на подручју општине Прњавор доводе до константног смањења броја ученика.

Табела 5. Преглед укупног броја ученика основних школа на подручју општине Прњавор

Школа	Школска 2013/14.	Школска 2014/15.	Школска 2015/16.	Школска 2016/17.	Школска 2017/18.
ОШ „Никола Тесла“ Прњавор	962	968	944	915	917
ОШ „Бранко Ћопић“ Прњавор	714	721	718	709	724
ОШ „Свети Сава“ Смртићи	268	244	234	218	205
ОШ „Милош Црњански“ Поточани	434	430	414	397	384
ОШ „Петар Кочић“ Шибовска	278	264	230	224	218
ОШ „Иво Андрић“ Кулаши	151	141	123	97	84
ОШ „Вук Караџић“ Д. Вијачани	216	193	187	171	149
ОШ „Меша Селимовић“ Н. Лишња	183	181	176	170	170
УКУПНО	3.206	3.142	3.026	2.901	2.851

Извор: Годишњи програми рада основних школа за школску 2013/14, 2014/15, 2015/16, 2016/17.
и 2017/18. годину

Према подацима из претходне табеле, евидентно је да се број ученика који похађају основну школу на простору општине Прњавор из године у годину смањује. Посматрајући по школама само ОШ „Бранко Ћопић“ Прњавор биљежи лагани пораст броја ђака у односу на почетак посматраног периода, док је стање у ОШ „Иво Андрић“, Кулаши алармантно, обзиром да ову школу у школској 2017/18 години похађа свега 84 ученика, распоређених у 9 одјељења, (за 67 ученика мање у односу на почетак посматраног периода).

7. Закључак

На основу анализираних параметара који су били предмет Информације, може се закључити да је општина Прњавор суочена са низом демографских проблема који се огледају у сљедећем:

- У међупописном периоду број становника на простору општине Прњавор смањено се за око 27%, што јасно указује на изражен процес депопулације. Процјене броја становника указују на даље смањење, па је 2017. године број становника процијенен на 33.531.
- Савремени просторни размјештај становништва општине Прњавор одликује знатно већа концентрација становништва у градском насељу Прњавор у односу на остатак простора.
- Простор општине Прњавор карактерише процес дубоке демографске старости јер је удио становника старости до 19 година мањи од 30% а удио старих 65 и више година знатно изнад 15%.Старење изазива бројне негативне посљедице, поред осталог, смањује радни потенцијал становништва.
- На смањење укупног броја становника општине Прњавор утиче природно кретање као и миграције становништва. Природни прираштај је негативан још од 2003. године и има тенденцију даљег опадања, као и миграциони салдо уназад неколико година. Негативне посљедице које из тог произилазе могуће су у бројним областима социјалног и економског развоја Општине и уопште друштвеног живота.
- Демографске промјене утицале су на смањење школске популације, која, узимајући у обзир тренутну демографску ситуацију, има тенденцију даљег опадања.

Општина Прњавор је свјесна демографских проблема са којима се сусреће, у складу с тим већ годинама се издвајају одређена средства из буџета за помоћ брачним паровима у настојању да постану родитељи путем суфинансирања вантјелесне оплодње. Такође, из буџета се већ годинама издвајају и средства за помоћ породицама које у текућој години добију треће, четврто и свако сљедеће дијете по реду рођења, међутим, да би се створили услови за проширење породице и рјешавање горућих демографских проблема потребно је, поред постојећих мјера материјалне природе, приступити увођењу и других мјера нпр. мјере из области комуналних услуга. У том смислу било би неопходно планирати и већа материјална средства у буџету општине Прњавор.

